

40

40 jaar 1975-2015

fam!

Jubileum TERUGBLIK

Van de 1e naar de 3e
feministische golf
Woensdag 16
december
MEDIA GROEP
LIMBURG
Mercator 3 Sittard

Terugblik jubileumcongres van FAM! 'van de 1e naar de 3e feministische golf, tijd voor balans'

Emancipatie nog steeds een issue

FAM! is trots op de verworvenheden uit haar emancipatiegeschiedenis. Zolang gelijkwaardigheid in alle verscheidenheid in mensen niet onderkend wordt blijft FAM! in de frontlinie.

FAM! agendeert, verbindt en versterkt

Charlotte van Dijk - Pieters
Directeur FAM!

Marleen van Rijsbergen, Gedeputeerde Werk & Welzijn in gesprek met Simone van Trier en Saskia Willema- van Ulden, voorzitter FAM!

'We zijn nog niet klaar', zegt Saskia Willems, de voorzitter van FAM! Na een kort gesprek met vrouwen van het eerste uur (geen crèches, aandacht voor economische zelfstandigheid, zelfbewustzijn) interviewt Simone van Trier haar en Marleen van Rijsbergen, Gedeputeerde Werk & Welzijn. Saskia en Marleen hebben zelf weinig belemmeringen ervaren in hun loopbaan maar weten donders goed dat dit mogelijk is doordat er flink voor is geknokt: 'Het zijn onze moeders geweest, onze oma's.' Saskia: 'Maar we moeten het onderwerp op de agenda houden. Er zijn veel vrouwen economisch onzelfstandig. Daar zitten processen achter: opleiding, keuze in het gezin, werkgevers, kansen creëren... er zijn belemmeringen en in hoeverre laat je je belemmeren?' Marleen: 'Een deel komt uit ons eigen zelfvertrouwen. Mannen kijken raar als je met een voorstel komt: gewoon doen!'

Simone: 'Willen we emanciperen als kopie van mannen of nemen we onze eigen feminiene aard mee in de beweging?' Saskia: 'De combinatie van verschillende typen mensen maakt sterk. FAM! zet in op economische zelfstandigheid en weerbaarheid, en verbreedt dit naar diversiteit.'

'Als het gaat over vrouwen in het openbaar bestuur kunnen we meer vrouwen motiveren,' stelt Marleen, 'zonder dat vrouw-zijn een excuus wordt. Vrouwen dragen bij aan de gemeenschap en kunnen daar iets bereiken op grond van hun eigen deskundigheid. Als ze in andere interviews over mijn vrouw-zijn beginnen, zeg ik: "dan is het interview nu afgelopen".' Simone: 'Vragen ze je nog wel voor interviews?' Marleen: 'Ja zeker!'

DE MIDDAG IN VOGELVLUCHT

We komen van ver', zegt Simone van Trier, dagvoorzitter tijdens het jubileum van 40 jaar emancipatie in Limburg. Dat vrouwen reuzenstappen hebben gezet, bewees emeritus hoogleraar Iteke Weeda. Ze maakte de meer dan honderd gasten, vrouwen en mannen, in de ontvangsthal van Media Groep Limburg in Sittard, heel humoristisch bewust van beelden van mannelijkheid en vrouwelijkheid, hun invloed op de werkelijkheid en hoe we ze los kunnen laten.

In de techniek is nog een wereld te winnen. In het tafelgesprek 'vrouwelijk talent in de techniek' gaf Marianne Klaren voorbeelden hoe de technische bedrijfstak baat heeft bij meer vrouwen. Limburg is goed bezig, zegt Leo Scholl, en het zijn de moeders die het verschil kunnen maken bij de beroepskeuze van meiden.

Hoe staat het met vrouwen die een eigen bedrijf beginnen? Josette Dijkhuizen, onder andere vrouwenvertegenwoordiger bij de Verenigde Naties in 2014, sprak in haar lezing over de waarden die belangrijk zijn voor ondernemerschap.

Naast financiële zijn ook sociale en persoonlijke waarden in het geding: hoe kan ik van betekenis zijn? Vervolgens onderzochten in het aansluitende tafelgesprek ondernemers de mogelijkheden van deze weg. Voor een eigen bedrijf is durf nodig maar het levert zoveel op: zelfvertrouwen, economische onafhankelijkheid, plezier om vorm te geven aan je passie... ook de gelijkwaardigheid in de taken en contacten van een onderneming die invloed heeft op hoe je thuis omgaat met gezamenlijke verantwoordelijkheid (Monique Parren).

De talkshow 'van de eerste naar de derde feministische golf' sloot deze energieke dag af. Wat is de balans? We hebben gewonnen aan diversiteit en ambitie. Vrouwen moeten waakzaam blijven, elkaar op sleeptouw willen nemen (solidariteit, mentorfunctie) en kansen blijven pakken. Is een derde golf nodig? Daarover zijn de tafelenoten het niet eens, maar wel met de conclusie van Simone: **de agenda van FAM! blijft goed gevuld.**

Een match made in heaven

Iteke Weeda begint met een eenvoudig vraagje: wat is de zin van het leven op aarde? ‘Liefhebben en leren’, ‘worden wie je kunt zijn’, zijn antwoorden uit de zaal. Zelf zegt ze: verbinding maken met je passie. Het tragische daarbij is dat de samenleving mannelijk is ingericht.

Iteke Weeda spreekt over vrouwelijke en mannelijke kwaliteiten in de zin van energieën of polen. Je kunt ook spreken over yin en yang. **Evenwicht tussen beide kwaliteiten is altijd de sterkste positie.** Als ze alleen staan, schieten ze door. Hoe bereik je die *match made in heaven* tussen bijvoorbeeld eerlijkheid en loyaliteit? Tussen aan de ene kant het idee dat het goed komt als ieder apart het beste wil (yang, het individu, ik), aan de andere kant dat de oplossing onder handbereik is als we gewoon heel veel van elkaar houden (yin, verbinding, wij)? Deze posities zijn herkenbaar in de grote ideologieën van liberalisme en socialisme. Zijn we er als ze samengaan? Nee, want het gaat niet om een compromis maar om integratie.

Wacho en macha

We ondervinden nog steeds de naweeën van onze patriarchale samenleving, zoals salarisverschillen en de lagere status van ‘vrouwelijke’ beroepen. Volgens Weeda komt dit omdat we in beelden denken. **Als we ons bewust worden van de beelden, kunnen we ze laten afvloeien.**

Ook in de tweede feministische golf zijn beide polen aanwezig. Simone de Beauvoir (*De tweede sekse*) kwam op voor vrouwen en voor mannelijkheid. Maar, zegt Iteke in een tussenzin: emancipatie in mannelijke richting is slecht voor het milieu. Marilyn French koos voor emancipatie in vrouwelijke richting: mannen moesten leren voelen.

De ideale man staat echter tussen macho en watje in: wacho, een man met een sterke persoonlijkheid die lief, aardig en begripvol is. De ideale partner voor de wacho is de macha. Zij is niet alleen gericht op het hier en nu, op ‘zijn’ maar ook op de mannelijke pool: toekomstgericht, ‘doen’. FAM! heeft zeker mannelijkheid ontwikkeld anders kon de organisatie haar werk niet doen! Ook verbindend leiderschap is een voorbeeld van integratie van ‘doen’ en ‘gevoel’.

Iteke Weeda sluit af met: ‘Verheerlijk wie je vandaag bent, veroordeel niet wie je gisteren was en sluit niet uit wie je morgen wilt zijn.’

Droom van een onderneemster

Met een eigen bedrijf creëren we vrijheid voor onszelf, zegt Josette Dijkhuizen in haar lezing. Josette Dijkhuizen, ondernemer en wetenschapper, stelde zich in 2014 als VN-vrouwenvertegenwoordiger vanuit Nederland bij de Verenigde Naties ten doel vrouwelijk ondernemerschap zichtbaar te maken.

Josette Dijkhuizen heeft onderzoek gedaan naar de betekenis en de competenties van ondernemerschap. Bij ondernemerschap wordt nog dikwijls uitgegaan van de economische waarden: omzet, winst, werkgelegenheid en productiviteit. Maar ondernemerschap creëert meer nieuwe waarden, ook op sociaal en persoonlijk gebied. **Vrouwelijke ondernemers staan midden in de maatschappij en leveren kennis, producten en diensten.** Dat gaat steeds belangrijker worden omdat we zo veel problemen moeten aanpakken, van vrouwenrechten en milieu tot oorlog en geweld.

Ondernemerschap heeft met *meaning* te maken: we willen van betekenis zijn. Vrouwelijk ondernemerschap maakt dikwijls het verschil op sociaal terrein terwijl op persoonlijk gebied het een gevoel van eigenwaarde en onafhankelijkheid vergroot.

Daar moet ik iets mee

'Geweld tegen vrouwen en meisjes' was in dat jaar het thema van de VN. Josette was geschokt door de cijfers: 'Ook in mijn omgeving zijn er dus mensen die huiselijk geweld hebben meegemaakt. Daar moet ik iets mee.' De dromen van deze vrouwen – al dan niet hoogopgeleid – komen vaak niet uit. Maar als je naar de opvang gaat, heb je durf en doorzettingsvermogen. Dat zijn twee van de drie ondernemerscompetenties (de derde is visie).

Vanuit de opvang is er begeleiding naar vrijwilligerswerk of een baan, maar een eigen bedrijf is soms een betere optie. Daarom is Josette begonnen met Kracht-Bedrijf. Ook als niet elke vrouw succes heeft, vergroot dit het vertrouwen en de mogelijkheden. Deze vrouwen willen wel uit de bijstand! Rolmodellen zijn hier ongelooflijk belangrijk, als mentor en omdat ze aanzetten tot actie.

Josette Dijkhuizen brengt tot slot onderneemsters uit het Midden-Oosten in beeld, met foto's uit een vluchtelingenkamp in Libanon. Haar conclusie is: we zijn allemaal verschillende mensen maar wat we willen is opmerkelijk hetzelfde. We zijn niet zo anders. In Afrika en in het Midden-Oosten ondernemen vrouwen omdat het moet. Maar ze hebben dezelfde droom: onafhankelijkheid en iets doen met hun talent.

Aan tafel zitten Leo Scholl (voormalig Techniekplan Noord & Midden Limburg), Marianne Klaren (Operations manager Sabic), Vera en Anouk (Technasium, Sittard).

‘We staan nog aan het begin’, antwoordt Leo Scholl op de vraag Simone van Trier naar de stand van zaken. ‘Er zijn miljoenen geïnvesteerd om meiden te interesseren voor techniek maar dat heeft tot niets geleid. Limburg vervult met haar doorlopende leerlijn voor vrouwen in de techniek wel een betekenisvolle rol voor de rest van Nederland. Maar we dachten dat we de studenten moesten overhalen. De beroepskeuze blijkt echter afhankelijk van de invloed van de moeder op haar kinderen. Onze doelgroep zit in deze zaal.’

Marianne Klaren werkt als operations manager bij de naftakrakers: ‘Mijn ouders hebben mij vrij gelaten. In de techniek gaat het om de mannelijke energie die Iteke Weeda heeft genoemd: oorzaak, gevolg, problemen en oplossingen. Alle mensen op mijn afdeling hebben een technische achtergrond. Maar het gaat ook over samenwerking. **Diversiteit is belangrijk: mensen kunnen vanuit verschillende perspectieven naar problemen kijken.** Vanuit dat andere perspectief worden andere vragen gesteld, bijvoorbeeld: zitten we nog op de goede weg? De ontwikkeling van technische oplossingen heeft er baat bij dat dit soort vragen worden gesteld.’

Vrouwen die het Technasium gevolgd hebben, hebben de grootste kans op succes in de techniek, zegt de docent van Vera en Anouk vanuit de zaal. De meiden zien wel verschillen tussen mensen (de een kijkt naar de grote lijn, de ander naar details), maar niet tussen jongens en meiden. Het team is erbij gebaat als deelnemers verschillende kwaliteiten hebben. Vera wil heel gericht de recherche in. Anouk ziet wel wat er gebeurt. Ondanks dat ze meer dan genoeg kwijt kan in het technische vak Onderzoek en Ontwerp, kiest ze voor de HBO-opleiding *Social Work*. Leo Scholl: ‘Ook *Social Work* is een goede opleiding!’

s | Fotografie

Aan tafel zitten Monique Parren (teamleider economie van Dagblad de Limburger en Limburgs Dagblad), Joyce Verheyden (voorzitter Midden- en Kleinbedrijf Maastricht-Heuvelland) en Cilla Ezerman (directeur Bijstand naar Werk).

‘De zaken gaan goed’, zegt Joyce Verheyden op de vraag van Simone van Trier. ‘Vrouwelijke ondernemers hebben dezelfde kansen en bedreigingen als mannen. En nee, vrouwen spreken bij mij niet langer over hun “bedrijfje”.’ Ze ziet wel verschil: ‘De onderneming die een vrouw opstart, is succesvoller maar doet er langer over. Mannenbedrijven hebben sneller succes maar hun ondernemingen houden eerder op.’

Hoe is de ontwikkeling voor vrouwen uit een bijstandssituatie? Cilla Ezerman: ‘Daar valt nog heel veel te winnen. Vrouwen zijn bezig met zorgtaken en vinden de omstandigheden belangrijker dan aandacht voor zichzelf. Ze voelen zich verantwoordelijk om in ieder geval hun taak als moeder te volbrengen.’

Monique Parren interviewt ondernemsters en vindt voldoende vrouwen die durven staan voor wie ze zijn: ‘Het maakt een groot verschil als vrouwen praten vanuit hun passie.’ Wanneer je bedrijf of je werk inspirerend is, motiveert dat om thuis creatief te zijn. Maar ook hebben de verantwoordelijkheid en gelijkheid op het werk of in je bedrijf invloed op de taakverdeling thuis.

Cilla Ezerman: ‘Iedereen wil haar droom realiseren. Als een vrouw een eigen ondernemingsplan schrijft, komt ze echt in beweging. **Er is een cultuuromslag nodig zodat vrouwen beseffen dat ze zelf veel waard zijn en veel mogelijkheden hebben.** De gemeentelijke overheid kan daarbij helpen door vrouwen de regie terug te geven.’

Vanuit de zaal reageert Marianne Smitsmans, wethouder van Roermond. In haar gemeente wil ze vrouwen bewust maken dat hun kinderen economisch zelfstandig dienen te zijn en de regelgeving voor vrouwen in de bijstand flexibeler maken. Samen kunnen ze een plan van aanpak maken.

Bedrijven veranderen en worden ook steeds meer netwerkorganisaties. Leveren vrouwen daar een bijdrage aan?

Monique: ‘Ja! De baas als bullebak is passé. Het gaat om empathie, verbinden en samenwerken.’

Talkshow met Hayat Barrahmun (advocaat), Govert Derix (schrijver en filosoof), Astrid Roebroek-Pinckaers (directeur Ricoh Center Zuid) en Tiny Rieken (directeur Werving en Selectiebureau Rieken en Oomen).

'We komen van ver', herhaalt Simone van Trier. 'Welke stappen hebben we gezet, wat hebben we gewonnen, waarnaar zijn we op weg en wat is de volgende stap? Zijn durf, doorzettingsvermogen en visie de kern voor de toekomst?' Astrid beaamt dat: 'Durf uit je comfortzone te stappen. Doe eens gek en verander. Dat is spannend en bevrijdt.' Tiny: 'Daar ben ik het hartgrondig mee eens. Begin met durf. Ook een crisis: wanneer je die oplost, kom je er sterker uit.'

Meer ambitie

Tiny: 'Het denken over vrouwen is ontzettend veranderd. Als ik een Raad van Toezicht aanspreek op een bestuur met alleen mannen, word ik niet meer buiten gezet. Zelf laten vrouwen meer ambitie zien en zijn hoger opgeleid.'

Astrid: 'Maar waarom is het nog zo'n klein groepje dat die passie laat zien? Een volgende stap is om de vrouwen aan te spreken die nu niet economisch zelfstandig zijn. Zij moeten wakker worden gekust.'

Govert Derix vraagt naar wat de eerste en tweede feministische golf ons niet heeft gebracht: 'Waarom is het feminisme zo weinig doorgesijpeld? Waar is de belofte van de betere wereld? Als het om waarde-creatie gaat, mis ik de ecologie. En in verband daarmee: het moederlijke heeft nooit een kans gehad.'

Legt een feminiene inbreng andere accenten? Hayat merkt dat ze 'vrouwelijk' gevoel concreet moet maken anders kunnen mannen daar niets mee, en: 'Ik vraag me af of we zo veel op de verschillen moeten zitten. Ieder mens is uniek. Spreek vanuit jezelf. We moeten dingen doen vanuit kracht, kansen proberen te pakken en blij zijn dat we de keuze hebben.' Tiny: 'Vanuit onze eigen waarden kunnen we aandacht vragen voor de mens achter het bedrijf en in de doelgroep.' Astrid: 'De strakke grens tussen vrouwen en mannen moeten we loslaten. Er is geen derde golf nodig.'

Van cultuur veranderen

Simone vraagt Tiny naar de devaluatie van een beroepsgroep die optreedt als vrouwen lid van worden, zoals bij justitie of de politie. Tiny: 'We moeten wakker blijven, het gesprek met elkaar aangaan. Voor echte topfuncties aarzelen vrouwen nog.' Astrid: 'Het valt me wel op dat alles moet. Ik ben het 100 % eens met Tiny dat we wakker moeten blijven, maar ik zou graag een andere vraag stellen: wat heb je nodig? Mannen doen sommige dingen slimmer.' Tiny: 'Mannen kunnen iets leren van ons. Een bedrijf kan van cultuur veranderen zodat vrouwen makkelijker hun kwaliteiten kunnen inbrengen.' Hayat: 'Ik ben een tegenstander van een verplicht vrouwenquotum maar een bedrijf kan faciliteren, bijvoorbeeld door thuis werken mogelijk te maken.' Astrid: 'Als we afspraken maken, zowel in het bedrijf als in het gezin, moet ik ook vanuit de man denken. Thuis merk ik dat mijn kind soms echt mij nodig heeft. Moet ik dat geweld aandoen of vind ik mijn rol ook mooi? Er zijn andere mooie rollen voor de vader.'

Govert: 'Na Parijs is er behoefte aan meer ambitie dan alleen pragmatische stappen.' Hayat: 'Met onze verworvenheden kunnen we proberen om het samen, in een collectief, te verbeteren. We zijn al individualistisch genoeg geworden.'

Simone: 'Is dat de kern waar de derde golf over zou moeten gaan, solidariteit en mentorschap?'

Vrouwen mee op sleeptouw nemen, leren kansen te pakken -
de agenda van FAM! blijft goed gevuld!

Peter Lambrichs | Fotografie

Peter Lambrichs | Fotografie

**Bestuur
&
medewerkers
van FAM!
wenst ieder**

Fijne Feestdagen!

FAM!

NETWERK

www.jilster.com

* 1 2 3 4 5 6 7 *